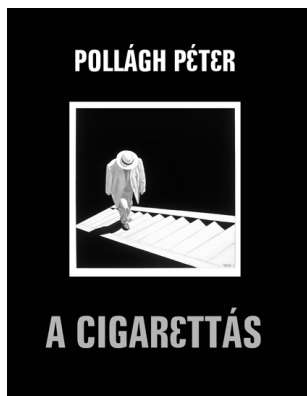

Túlnónek magukon

POLLÁGH PÉTER: A CIGARETTÁS

**PRAE.HU – Palimpszeszt
Budapest, 2010
55 oldal, 1979 Ft**

Mintha valós tartalmánál többet kívánna közölni Pollágh Péter sorrendben negyedik, *A cigaretta*s című verskötete. A címdalton az „E” és „É” betűk a használt betűtípushoz képest túltuntúl gömbölyűek, és betű helyett inkább a hármas szám tükrképére hasonlítanak. Van is a könyvnek három ajánlása, egy fülszöveggént, kettő a hátsó borítón. A borító bal fülén átrobog egy 79-es villamos, legalábbis ott találjuk a fényképét, akárcsak a hátsó borítón. Ennek behajtásán olvashatjuk, hogy a könyv ára 1979 forint, és azt is, hogy a szerző 1979-ben született. Kész számmisztika, különösen, ha hozzávesszük a verseket, amelyekben a 79-es szám egyaránt jelöl utat, évszámot, kulcsot, villamost, illetve önmagát, mint mindezekkel azonos, de mégis önálló képződményt.

A mindössze ötvenegy, aránylag rövid verset tartalmazó kötet esetében túlzásnak tűnik a három, apró betűkkel szedett ajánlás. Nem is foglalkoztam velük, mielőtt a verseket el nem olvastam. Utána is úgy tartom, hogy a könyv meglelt volna nélkülük. Viszont a könyv olvasatának, Pollágh Péter költészete olvasatának megteremtése tekintetében nem baj, hogy kéznél vannak, ugyanis az olvasóként változó, egymástól akár jelentősen széttartó megközelítési lehetőségek közül többet is felvetnek. Végtére is nagyon átgondoltan építette fel a szerző ezt a kötetét, nem csak az eddig említett külső, kíséző megszerkesztettség tekintetében, hanem a versek motívumrendszere, költőelődöket megidéző beszédmódja és szonettkoszorút idéző ismétléses szerkezete mutatja, hogy a költő nem külön versekben, hanem egy önmagát fölépítő egészben gondolkodott, el-beszélést tervezett, nem pedig a lírai én megszólalásait helyezgette egymás mellé. Már a kötet címe, *A cigaretta*s is inkább elbeszélő mű élére kívánczik, minthogy lírai alkotást véljünk általa jelöltnék.

Pollágh Péter költészetének egyik alapkérdése éppen ez: mi mit jelöl? Mert például a könyv címdalára került festmény, Fehér László *Lépcsőn II.*, című alkotása szoros kapcsolatban áll a versekkel, a fehér lépcsőkön felfelé tartó, fehér felöltös férfi többféle szimbolikával is felruházható, ám ahogy haladunk a versolvasással, és közben vissza-visszalapozunk a festményhez, egyre inkább úgy tűnik, ez az arcát a kalap karimája alá rejtő alak esetében kevésbé fontos a ráaggatható jelképiség, fontosabb az arctalansága, ami ellenáll bármilyen személyességgel felruházhatóságnak. Ezáltal mintegy opponense lesz a versben beszélőnek, akinek kilétét a 79-es szám fontossági értéke nyomán komoly esély-

lyel azonosíthatjuk a versek szerzőjével. A költőnek, a versben beszélőnek minden verssor megalkotása során újra meg újra szembesülnie kell azzal a ténnyel, hogy „minden szó foglalt már”, s hogy a versének valahol a szavak szintje fölött kell megképződnie, hogy ne csupán egyértelmű jelentéssel megterhelt hangsorok kerüljenek egymás alá, hanem olyan érzelmi–értelmi–képi képződményt hozzon létre, ami nem tárgyként, hanem műalkotás-ként funkcionál, megköveteli az egyéni olvasatot.

A versek narratív sort alkotnak, e sor ritmusát a motívumok, az átértelmezések, a megértési-megértetési kísérletek újra és újra felbukkanó állomásai adják meg. Pollágh versei elsősorban a nyelv, a „rózsaszín ékszer” köré szerveződnek. A nyelvet legtöbbször ékszernek nevezi, de ez az ékszer a versben lehet testrészt, ételt (marhanyelv), hangképző szerv, ízlelő szerv, erotikus vágytárgy, szexuális célpont, a verbális és az írott kommunikáció eszköze, verstest. Verstárgy, amit minden költő felfedezett magának és eszközként használt. Pollágh nem eszköz jellege miatt koncentrálna a nyelvre, hanem inkább anyagként kezeli. Nem a mindenkori avantgárd vehemenciájával, a nyelvben eleve adott verbo-vokovizuális tartalmak hangsúlyozásával, szavak/szók össze- és szétszerelésével, hanem cerebrális megközelítés révén, egyedi etimológiai helyzetbe állítván a szokványos értelmezés során a vers által is megkoptatott lexikát. A hagyományos értelmezésen, a konvencionális jelentéstartalmon túlra vezető, elbizonytalanító, és bizonytalanságban tartó poétika a cerebrális vizualitásra is kiterjeszti igényét, vibráló, látomásos, álomszerű, narratív sorra felfűzött jelenetek, jelenések képeit sugallja. A versek nyomán összeálló, de mégis minduntalan mozgásban lévő, szétcsúszó, káprázatként áttűnő, félig folyton homályban maradó, emlékezetből megidézett történet, illetve történetként is felfogható sorozat szereplői egyazon személy alakváltozatai, miként az álmokban felbukkanó alakok is csupán az álmodó kivetülései.

Végigolvassván a kötet ötvenegy versét, kiderül, hogy ezt az egyen belül megképződő kettősséget már a legelső versben megfogalmazta, előre jelezte, szavakkal betárolt szögpisztolyával leszögezte a költő. „Az arca szürkület, / nem látok ki belőle” – mondja a versben beszélő, egyértelműen rámutatván az „ő” és az „én” azonosságára. Ezt követően némi bizonytalansággal árnyalja a kétségtelent: „Csak őt nézem. / Közöm van hozzá.”, majd lát szólag kategorikusan lezárja az egyen belül megképződő kettősség dilemmáját: „Mindegygyé tette a többit, / nem mássá.” (*A legjobb szó*) A verssor írásképe azt sugallja, hogy a „mindegygyé” szót „jelentéktelenné”, „érdektelenné”, említésre se méltóvá” jelentésben használja a költő. A „többi” és a „mássá” szavak vonzaskörében viszont szinte kényszerűen szétválasztja tudatunk a „mindegygyé”-t „mind”-re és „eggyé”-re, ami elbizonytalanítja és bonyolítja az elsődleges értelmezést, megértést. Később, a kötet derekán mintha a tisztázatlanság újabb jelével találkozoznánk: „egy / a kettőben, kettő az egyben, / nem, nem vágom, bomolni jó, / számolni szomorúság.” (*Tőlem fordulhat. Bomolni jó*) Végül a kötetet záró vers visszacsendíti az elsőben megfogalmazott kettősséget, s lezárja a narratív keretet is, miközben a lírait pedig megnyitja.

A verskötet rezüméje – már ha lehetne ilyen összefoglalója – szerint a költő tanulja a világot. Tanulja az érzelmeket, az elfogadást, az elutasítást, a közeledést, a távolodást, a ráhangolódást. A kötet mintegy regényként szól az életről.

A versbéli alakmások két legmarkánsabb figurájára, a ködlovasra és a fehér lépcsősoron fölfelé tartó, fehér felöltös alakra egyaránt jellemző, hogy még arcukat se mutatják,

csak vannak, mint valami elképesztő szimbólumok, és erre a jelképiségre a versekben felbukkanó, a kereszténység jelképrendszerét képbe hívó motívumok rá is játszanak. Ők ketten lennének a címben nevezett Cigaretás? Vagy éppen a Cigaretás látomásai lennének? A választ mindenki a saját olvasata nyomán fogalmazhatja meg.

Pollágh ugyanis nem megszabadítja a szavakat konvencionális jelentésüktől, hanem esélyt ad számukra, hogy újabb jelentésekkel töltsenek föl, és ettől versének szavai elnehezülnek, a jelképiség mellett valamiféle mitikus, tehát teremtő esély, lehetőség hordozóivá lesznek. Túl nőnek magukon.

Fekete J. József

KISS FERENC: MR. A.